

Kendi Ablukasını Delen Adam

Sivan, azılı bir muhalif. "Gazze ablukası mücrim bir siyaset. İsrail'in devlet terörünü eleştirebilmek için diğer hükümetlerin de ellerinin temiz olması gerek. İşte bu yüzden onlara değil, insanlara inanıyorum!" diyor.

"Gazze ablukası mücrim bir siyaset. Eğer birilerini hukukun üstünde tutarsanız geri kalanını hukuk dışı bırakırsınız. Unutmayın! İsrail'in devlet terörünü eleştirebilmek için diğer hükümetlerin de ellerinin temiz olması gerek. İşte bu yüzden onlara değil, insanlara inanıyorum!"

Bu cümlelerin sahibi bir Filistinli değil. Adı **Eyal Sivan**. Belgesel sinema ile yakından ilgilenenler için tanıdık bir isim. İsrail ile Filistinliler fazlasıyla tanıyor bu ilginç adamı. Politik söylemi kimi zaman sanatının önüne geçse bile birbirinden hiç de kopuk olmadığı aşikâr. Azılı bir muhalif o... Sadece İsrail hükümetine değil tepkisi. Halkların karşısında duranlara, tarihi saptırmak isteyenlere, azınlıkları hor görenlere ve egemen ideolojiye... Ve elbette yönetme yetisinden yoksun olduğunu düşündüğü birçok hükümete! İşte bu yüzden sivil toplumun, sanatçıların, entelektüellerin ve gazetecilerin muhalif yanını haddinden fazla önemsiyor. Zira Sivan'a göre siyasetin içindeki partisel muhalefet çoğu zaman yüzeysel kalıyor. Bu durumu örneklendiriyor da alaylıca; "Kadima'nın iktidardan tek farkı Gazze'ye bir değil iki renkli kalem göndermesinde saklıdır."

Dokuz insanın ölmesi lazımmış

Hayfa doğumlu 46 yaşındaki yönetmen, Ankara-Tel Aviv ilişkilerinin bu denli gergin olduğu bir dönemde bastı İstanbul'a ayağını. İsrail basınının söylediği gibi pasaportu sorun falan da çıkarmadı. Documentarist İstanbul Belgesel Günleri'nin davetlisiydi aykırı sinemacı, "Yafa: Portakalın Otomatığı" filminin gösterimi için, onur konuğu sıfatıyla... Neredeyse yarım asırlık hayatının çeyreğini belgesel sinemaya adayın İsraili yönetmen bu son filminde siyonizm yalanlarından bahsediyor. 1948'den önce Filistin'in bir çöl olmadığını, siyonizmin bu toprakları bir cennet bahçesine çevirmediğinden dem vuruyor. Yani portakal o topraklarda hep varmış. Ve Filistin İsrail olmadan evvel de bir cennet bahçesiymiş.

Bir gazeteci için en iyi yanı sanat ile siyaseti birbirinden ayıran sinema adamlarından olmaması. Hal böyle olunca sohbet zemin kayganlaşabiliyor, Mavi Marmara yardım gemisine düzenlenen baskını sormak kaçınılmaz hale geliyor. Üzgün olduğunu söylüyor İsraili yönetmen :

"Demek ki dokuz insanın öldürülmesine, onlarcasının yaralanmasına ihtiyacımız varmış. Ne için? İsrail'i mecbur etmek için. Neye? Gazze'de yaşanan trajedi için kerhen de olsa bir şeyler yapmaya. Bu çok korkunç bir durum! Bu yardım gemisi başarılı olmuştur. Çünkü insanlar hayatlarını yitirmişlerdir. Ve İsrail üzerinde bir baskı oluşturmuştur. Bir diğer önemli husus; Mavi Marmara olayına kadar Türkiye Hükümeti'nin İsrail'e Gazze ablukasının kaldırılması için baskı yapması gerektiği halde yıllardır İsrail ile işbirliği içinde olduğudur. Eğer İsrail'in Mavi Marmara baskını için bir tanım kullanmamı bekliyorsanız bu bir devlet terörüdür."

İsraili yetkililerin Mavi Marmara'yı önceden uyardığını hatırlatıyorum, sinirleniyor.

"Gemi uluslararası sularda seyrediyordu. İsrail ne için uyardı? Uluslararası sulardaki bir gemiyi uyarma hakkını İsrail kendisinde nasıl görür? O gemi Rotterdam limanına mı gidiyor? Hamburg'a mı yoksa Miami'ye mi? İsrail'in sınırları nerede sona eriyor acaba? Soru budur. Eğer biz İsraililer dünyanın polisliğine soyunuyorsak bu başka bir anlama da gelir : 'Bizi koruyan yok.' İsrail bugün uluslararası bir dayanışma hareketine saldırıyorsa yarın öbür gün her türlü muhalif sese de saldıracaktır." Yani işin ucunda kendisi de olabilir.

Var edebilmek

Konuşurken kimi zaman alaycı oluyor, kimi zaman kızgın kimi zaman neşeli. 80'lerin ortalarından bu yana Paris'te yaşıyor, İngiltere'deki East London Üniversitesi'nde belgesel film eğitmenliği yapıyor. Memleketinden uzakta ama laboratuvarı doğduğu topraklar. Batı'nın deyişle Ortadoğu yani bir zamanların Yakın Doğusu... Sivan'a göre İsrail ile Türkiye benzer niteliklere sahip : *"İkisi de milliyetçi ve yarı-demokratik."* Peki, yıllardır İsrail'i eleştirip ülkesini neredeyse Filistin topraklarının işgalcisi ilan eden Sivan, bu yarı-demokrasi ortamından gelecek tepkilerden hiç mi çekinmiyor?

"İsrail'den benim çalışmalarına yönelik muhtelif tepkiler var. Yaptığım işlere yönelik bir eleştiriden ziyade şahsıma bir tavır söz konusu. Benim siyasi duruşumun yarattığı etkilere yönelik eleştiriler filmlerime yapılan eleştirilerin önüne geçiyor diyebiliriz. Tartışmaya girmemek için benim sinemamı konuşmayı yeğlemiyorlar."

Ama zaten ürünleri kişiliğinin bir yansıması... O da bu tespiti onaylıyor hemen:

"Kesinlikle. Her filmimle birlikte yeni bir tartışma ortamı doğuyor ve bence bu önemli. Yani tartışabilmek önemli... Asıl mücadelem bana ve dolayısıyla sinemama yüklenmek istenen gayrimeşrulaştırma durumu ile ilgili. O yüzden benim için önemli olan bir çalışmamı öncelikle var edebilmek."

İsrail'i boykot eden İsraili

Birçok çalışmasını da var etmeyi başardı. İlk filmi *"Aqabat-Jaber, Geçerken"*de (1987) Filistinlilerin mülteci kampına girdi. Daha 23 yaşındaydı ve kendi deyişle sakallarına henüz kır düşmemişti. Onların gündelik yaşamlarını anlattı. Pek çok ödül aldı. *"İzkor: Belleğin Köleleri"* büyük ses getirdi. 2004'te ise Filistinli meslektaşı Michel Khleifi ile birlikte *"Rota 181: Filistin-İsrail'de Bir Yolculuktan Fragmanlar"* adlı belgesele imza attı. Tarihsel bellek, resmi tarih ve belgesel sinema üzerine derinlemesine çalıştı hep. Aynı zamanda İsrail'e karşı kültürel boykotun destekçisi oldu. Buna şaşır kalanlara aslında zihin açıcı bir yanıt veriyor ünlü yönetmen :

"Bu boykot İsrail'e karşı. Ama aynı zamanda İsrail için de iyi bir tavidir. İşin içinde paradoks var gibi görünse bile öyle değil. Çünkü boykot sivil toplumun dünyadaki tüm sivil toplumlara çağrısıdır. Batılı hükümetler insanların neler söylediğine kulaklarını tıkıyor. Buna Türkiye hükümeti de dâhil. Sivil baskı İsraililer için bir şans. Gelecekte Ortadoğu'da barışın sağlanması için bu bile önemli bir adım olarak anılacak."

Erdoğan Ortadoğu'nun kahramanı değil

Peki, Başbakan Erdoğan'ın Ortadoğu'daki duruşu? Bugün birçok Arap ve Filistinliye göre o bir kahraman. İsrail karşıtı Yahudi bir entelektüel olarak Eyal Sivan büyük Alman yazar Bertolt Brecht'in unutulmaz diyaloglarını hatırlatıyor. Hani Danimarka'da iken yazdığı *"Galile'nin Yaşamı"* adlı oyundaki o meşhur diyalogun birincisi: *"Ne acı; kahramanları olmayan ülke mutsuzdur"* Sivan'a göre bir siyasetçi sadece işini yapar, kahraman filan değildir.

"Erdoğan belki de kendi işini gerçekten yapmaya başlamıştır. Ama... Ama hala bir şeyler görmek istiyorum! Türkiye-İsrail arasındaki askeri anlaşmalar ne âlemde? İki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler ne âlemde? İsraililerin silahlarının Kürtlere karşı kullanılması durumuna ne demeli? Ya da İsrail'in olası bir İran saldırısı halinde Türkiye'den uçaklarını kaldırma hakkı? Siyasette insanları ağızlarından çıkan sözcüklerle ya da niyetlere göre yargılamayız. Eylemlere göre yargılarız."

İsrail basınının Kürt ilgisi

"İki hafta öncesine kadar İsrail basınında Türkiye iç politikasında ne olup bittiği ile ilgili hiç bir ilgi ve bilgi yoktu." diyor Sivan. Haaretz, The Jerusalem Post, Israel Online, Debka, Yedioth Ahronoth ve diğerleri. Gerçekten benim de dikkatimi çekiyor, Kürt sorunu son zamanlarda İsraili yazarların dilinde. Mavi Marmara'dan hemen sonra... Kafasını sallayıp onaylarcasına sazi eline alıyor :

"İğinin en çok yoğunlaştığı nokta Kürt meselesi. Birdenbire Türk ordusu kaç Kürt öldürdü gibi sorular sormaya başladılar. Vay be! Bunu soran kim biliyor musunuz? İsrail, benim ülkem! Bence köşe yazılarını kaleme alırlarken ya da bu konuyu haberleştirirken İsraili gazeteciler Türkiye'nin bu silahları kimden temin ettiği, hangi özel birliklerden eğitim aldığını da sorgulamalı. Tespitin doğruluk payı olsa da İsrail basınının yaptığı tam bir ikiyüzlülük..." Eyal Sivan'a *"Sizin İsrail tanınmanız nedir?"* diye soruyorum. *"Bir ülkenin yerlilerine ayrımcılık yapıp onların topraklarında hâkimiyet kurmayı başaran mültecilerin ülkesi."* diyor. Ve genç bir diaspora Filistinlisi ile birlikte güle oynaya yabancı olduğu İstanbul sokaklarına salınıveriyor, Fransız Kültür Merkezi'nde çok sevdiği portakalını izlemek için... (DM/TK)

* Dora Mengüç'ün röportajı, serbestleme.blogspot.com adresinde de yayınlandı.

İstanbul - BİA Haber Merkezi

03 Temmuz 2010, Cumartesi

Dora MENGÜÇ

Yazdır